

"La havle vela kuvvete illa billah; insanın, zerre vaziyetinden, insan-ı mü'min suretine gelinceye kadar camidiyet, nebatiyet, hayvaniyet, insaniyet gibi geçirdiği etvar ve ahvaline nâzırdır..." izah eder misiniz?

"İ'lem eyyühe'l-aziz!

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

cümle-i mukaddesesi, insanın, zerre vaziyetinden, insan-ı mü'min suretine gelinceye kadar camidiyet, nebatiyet, hayvaniyet, insaniyet gibi geçirdiği etvar ve ahvaline nâzırdır. Şu menzillerde insanın letâifi pek çok elem ve emellere mâruzdur. Maahaza, havl ve kuvvetin müteallikleri zikredilmeyerek mutlak bırakılmıştır. Binaenaleyh, bu cümle, tesellî-bahş olup şümûlü dahilinde olan makamlara göre tefsir edilir."(1)

Burada özet olarak insanın mazhar olduğu nimet ve merhalelerin hiç birisinde, insanın kendi kudret ve gücünün bir katkısının olmadığı, bütün nimet ve merhalelerin tamamen Allah'ın kudret ve kuvveti ile ihzar edilip verildiği zikrediliyor.

Mesela; insanı yokluktan varlık sahasına çıkararak, bütün nimetler ile yüz yüze getiren Allah'ın havl ve kuvvetidir. İnsanın bu hususta hiçbir katkısı yoktur.

Yine insanı varlık içinde cansız bırakmayıp, hayat nimetini veren ve nimet dairesini biraz daha genişleten yine Allah'ın havl ve kuvvetidir.

Hayatlılar içinde ruhsuz bırakmayıp ruh nimetini verip, nimet dairesini daha da genişlendiren yine Allah'ın havl ve kuvvetidir.

Ruhlular içinde insana şuur ve insaniyet vererek, nimetini bir önceki daireden daha genişine ulaştırıp, insanı kainata halife olabilecek kıvama getiren yine Allah'ın havl ve kuvvetidir.

İnsaniyet ve şuur içinde insana iman ve İslam nimetini bahşederek, insanın nimet dairesini kainattan daha ötelere geçirip bütün gaybi alemlerle müşerref eden yine; Allah'ın havl ve kuvvetidir.

İman ve İslam içinde insan-ı mümine; marifetullah ve muhabbetullah nimetini

vererek, imkan dairesinin daha öteleri olan münezze ve mukaddes olan vacibat dairesi ile muhatap yapan yine Allah'ın havl ve kuvvetidir.

İşte, insan başlangıçta zerre kadar, sonunda kainatın Rabbi ile muhatap olacak bir vaziyete ancak ve ancak **Allah'ın havl ve kuvveti ile mazhar olabilir.**

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Zeylül-Habbe](#)